

FREE CLAERBOUT
INSECTENWERKGROEP
ZUID-WEST-VLAANDEREN

PIETER VANTIEGHEEM
INSECTENWERKGROEP
ZUID-WEST-VLAANDEREN

EEN NIEUWE EN EEN TE VERWACHTEN VLINDERSOORT

DAGVLINDERNIEUWS UIT ZUID-WEST-VLAANDEREN

Klein, bruin, onopvallend en misschien een beetje saai, zo zou je deze dagvlinder kunnen omschrijven. Toch was de ontdekking van het eerste kaasjeskruiddikkopje vorige zomer opmerkelijk nieuws voor onze streek. Bovendien werden in hetzelfde gebied meerdere vlinders gezien. Een nieuwe populatie?

Het kaasjeskruiddikkopje *Carcharodus alceae* is een dagvlinder uit de familie van de dikkopjes. De nauwste verwanten in onze regio zijn groot dikkopje *Ochlodes sylvanus* en zwartspriddikkopje *Thymelicus lineola*. De vlinder houdt van ruige, droge en schaars begroeide plaatsen zoals graslanden en bermen, maar wordt ook steeds vaker in tuinen opgemerkt.

Door het onopvallende gedrag, en het bruine uiterlijk dat eerder aan een nachtvlinder doet denken, is de aanwezigheid vaak even gemakkelijk vast te stellen door op zoek te gaan naar eitjes of rupsen. Eitjes worden bovenop het blad van de waardplant (diverse soorten kaasjeskruid en heemst) gelegd en zijn rond, wat afgeplat en roze van kleur, met een specifiek geribbeld patroon.

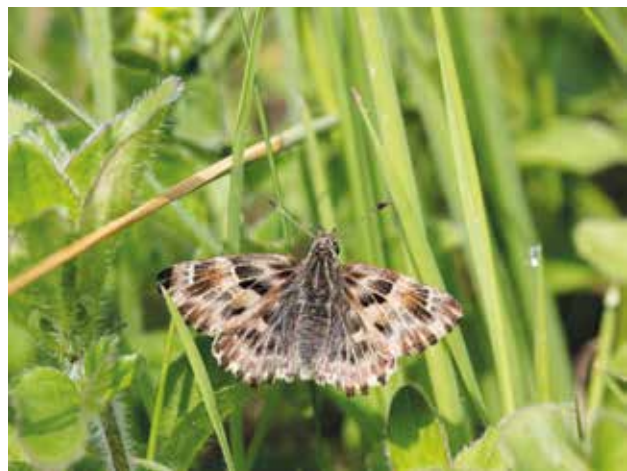
De rupsen plooiën de rand van het blad samen en spinnen zo een bescherming rond zich, om rustig te kunnen eten. De rupsen zijn grijs met net achter de dikke zwarte kop twee gele vlekken. Zie je dus een

kaasjeskruid met een samengevouwen blad, probeer dan eens binnen te piepen en misschien vind je de rups. De rups van distelvlinder *Vanessa cardui* maakt een gelijkaardig 'huisje' en gebruikt soms kaasjeskruid als waardplant. Die soort is echter snel te herkennen aan de combinatie van duidelijke lange stekels – zoals dagpauwoog of kleine vos – en een opvallende kortere grijzige beharing.

Helemaal onverwacht is het opduiken van de soort in Zuid-West-Vlaanderen niet. Tot de jaren 70 van vorige eeuw was het kaasjeskruiddikkopje een zeldzame verschijning in Vlaanderen en Nederland, daarna verdween de soort decennialang. Nadat in 2009 nabij Tienen voortplanting werd vastgesteld, palmde de soort het hele oosten van Vlaams-Brabant in recordtempo in. Niet veel later volgden ook Oost-Vlaanderen (sinds 2011) en de eerste waarneming in West-Vlaanderen (Poperinge, 2015). Een waarneming uit de regio kon dan ook niet lang meer uitblijven. Die eer was weggelegd voor Kurt De Smet, die op 8 juli een foto kon nemen van een kaasjeskruiddikkopje in Ingelmunster. Halverwege augustus volgden nog andere waarnemingen en werden zelfs twee vlinders samen gezien.

Het is nog wat vroeg om te spreken van een Zuid-West-Vlaamse populatie, maar gezien het tempo waarmee deze mobiele soort momenteel de rest van

Vlaanderen inpalmt, is dat wellicht slechts een kwestie van tijd. Leuk voor vlinderliefhebbers uiteraard, al is er wel een kleine kanttekening. In een studie over de gevolgen van klimaatopwarming voor dagvlinders uit 2008 geven de computermodellen voor kaasjeskruid-dikkopje een grote verschuiving van het leefgebied naar het noorden aan. Die studie lijkt het dus bij het rechte eind te hebben.

HET KAASJESKRUIDDIKKOPJE

Wanneer: twee generaties in april-mei en juli-augustus(-september)

Waar: braakliggend terrein, droge bloemrijke graslanden en bermen met aanwezigheid van de waardplant

Kenmerken:

- bruin met donkere en lichte vlekken
- gekartelde vleugelachterrand
- voorvleugellengte ongeveer 1,4 cm

Er staat nog een dagvlindersoort aan de grenzen van de regio te dringen. De iepenpage *Satyrrium w-album* kreeg in vorige eeuw harde klappen te verduren, vooral toen vanaf eind jaren '70 veel iepen werden gekapt door de iepenziekte. Stilaan wordt de soort in Vlaanderen opnieuw vaker gezien en ook hier nemen

de Brabantse en Oost-Vlaamse heuvels het voortouw. De toename in waarnemingen is wellicht niet enkel te danken aan de vooruitgang van de soort, maar ook aan gericht zoeken door vlinderliefhebbers. Deze soort vind je immers niet door de bloemetjes in het gras te doorzoeken maar door naar de toppen van de bomen te kijken. De mannetjes houden territorium in de toppen van de iepen en jagen er iedere passant weg. Van half juni tot eind juli met de verrekijker of misschien zelfs de telescoop zonbeschenen, opvallende iepen bekijken levert dus meest kans op succes. Iepenpage werd recent gezien in Ploegsteert en in Moeskroen. Het loont dus zeker de moeite om, gewapend met verrekijker en misschien zelfs een telescoop, vanaf half juni tot half juli die lokale iepen nauwgezet te bekijken. De bruingrijze onderzijde, met opvallende witte W-vormige lijn en de kleine staartjes, maken de soort goed herkenbaar. Eikenpage heeft een gelijkaardig gedrag en kan wel eens zijn favoriete eik verdedigen vanaf de nabijgelegen iep. Eikenpage heeft echter een duidelijk grijzere onderzijde met een rechttere witte lijn.

Kies bij je zoektocht best iepen die op een zonnige locatie staan en heb je een hele rij iepen, concentreer je dan op de grootste exemplaren. Iepen die in het voorjaar tot bloeien lijken een duidelijke meerwaarde als waardboom gezien de rupsen, die al vroeg in het voorjaar actief zijn, graag van de bloesems snoepen.

↑↑ Het eitje van het kaasjeskruiddikkopje wordt op de bovenkant van het blad afgezet

↘ De rups leeft in een samen gesponnen blad

↑ kaasjeskruiddikkopje
© Pieter Vantiëghem